

УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУМУМ

ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ПОСЛЕДИПЛОМСКИХ СТУДИЈА

Одлуком већа Департмана Последипломских студија Универзитета Сингидунум бр.4-144/2015, донетој на седници одржаној 09.06.2015. године, одређени смо за чланове Комисије за оцену докторске дисертације под називом: "Међународна трговина и производи за финансирање трговине: изазови у условима глобализације и финансијске кризе", кандидаткиње Златије Јеленковић мастер економисте, о чему подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски подаци о кандидату

Кандидаткиња Златија Јеленковић је рођена 22.09.1963.године у Београду, где је завршила основну и средњу школу. Дипломирала је на Економском факултету у Београду, на смеру Спољна трговина 1987. године, са темом „Супституција увоза као стратегија развоја привреде СФРЈ“. Мастер студије је успешно завршила на заједничком програму Економског факултета у Београду и *Universite de Nica – Sophia Antipolic*, 2007.године са темом „Развој институција у процесу транзиције – значај централне банке“. Потом је уписала докторске студије на Универзитету Сингидунум, студијски програм Финансије и банкарство, школске 2009/2010 године.

Кандидаткиња има богато радно искуство у банкарском сектору (од оперативних до менаџерских функција), почевши од Југобанке Београд (1988-1996), преко Астра банке Београд (1996-2001) до *Raiffeisen bank* Београд (2001-данас). Од 2001.године је на позицији директора различитих одељења *Raiffeisen bank* Београд у функцији финансирања трговине, као што су Одељење документарних и гаранцијских послова, Одељење за факторинг послове и Одељење за односе са привредом (велики клијенти из Србије, и централне и источне Европе). Активно је учествовала у радним групама за доношење нацрта Закона о девизном пословању (2001-данас) и Закона о факторингу (2012-данас). Кандидаткиња је суоснивач и члан Секције за факторинг при Привредној комори Београда. Такође, је и предавач у школама за образовање запослених као што су АБФ при Народној банци Србије (од 2009.) и МНГ центар (од 2005.), за област производа за финансирање трговине (акредитиви, гаранције и факторинг).

Златија Јеленковић је похађала бројне курсеве који су имали за циљ унапређење професионалних, менаџерских и организационих вештина. Посебно истиче: лиценцирање у области факторинга код *FCI* и *Six Sigma (Green и Black Belt)*.

Кандидаткиња је објавила следеће радове:

- Јеленковић, З., Барјактаровић, Л.: „Управљање ризицима у условима глобализације: студија случаја Република Србија“ (2016), часопис Менаџмент, рад је прихваћен за објаву у једном од наредних бројева часописа Менаџмент (потврда је достављена члановима комисије) (М24)
- Јеленковић, З., Барјактаровић, Л.: *Cross-border loans during world's economic crises (2011) Recent economic crises and future development tendencies: Proceedings of the 7th International Conference of Association of Economic Universities of South and Eastern Europe and the Black Sea Region (ASECU), Rostov State University, Rostov on Don, Russia* (М33)
- Јеленковић З., Барјактаровић Л.: „Ризик земље: нови аспекти под утицајем светске економске кризе“ (2010) Ревивија Сингидунум, Београд, Србија (М52)
- Милић И., Јеленковић З.: „Факторинг у Србији – рационално понашање у нестабилном тржишту“ (2010) Банкарство, Београд, Србија УДК 339.178.3;658.14(497.11) (М52)
- Милић И., Јеленковић З.: „Еколошке консеквенце избора локације радног места“, Свет рада 3/2010, Београд, Србија ; УДК 331.4:502/504 (М53)

Говори и пише енглески и француски.

2. Предмет и циљ истраживања

Предмет докторске дисертације је анализа утицаја глобализације и светске финансијске кризе на међународну трговину и развој производа за финансирање трговине како из макроекономског угла тако и из микроекономског угла (предузећа као корисника и банке као издаваоца ових производа).

У докторској дисертацији је спроведено истраживање теоријског и емпиријског карактера уз коришћење савремених техника методологије научно-истраживачког рада.

У теоријском смислу, објашњени су основни појмови и дати су упоредни прикази теоријских сазнања о проблему глобализације и њеном утицају на макро и микро нивоу савременог друштва. Овај утицај и последице које има, нарочито су се заостриле у периоду финансијске кризе, што се види кроз анализу различитих судова и емпиријских истраживања које су спровеле глобално признате институције и бројни аутори који су се бавили овом темом.

Операционо одређење предмета:

- Чиниоци садржаја предмета истраживања – Фокус докторске дисертације је на утврђивању начина и последица који су довели до другачијег третмана производа за финансирање трговине, како на макро тако и на микро плану, у свету глобализације и под утицајем светске финансијске кризе, са посебним освртом на Србију и земље централно-источне Европе (ЦЕЕ).
- Временско одређивање предмета истраживања – Истраживање обухвата анализу великог броја теоријских и емпиријских приказа са почетка XXI века, а нарочито у периоду од избијања светске финансијске кризе 2008. године, закључно са крајем 2014.
- Просторно одређивање предмета истраживања - У истраживању су анализирани тржишне структуре и међународна размена са посебним акцентом на земље Европе и посебно ЦЕЕ (земље Балкана, Чешка Република, Мађарска, Словачка и Пољска).

- Дисциплинарно одређивање предмета истраживања – Спроведено истраживање има мултидисциплинарни карактер, јер су анализирани економски, социјални и финансијски фактори који утичу на формирање различитих производа за финансирање трговине и њихову примену у савременом пословању.

Научни циљ се огледа у научној дескрипцији, како теоријске тако и емпиријске анализе глобализације у условима светске финансијске кризе и њен несумњив утицај на развој међународне трговине, као и производе за финансирање трговине.

У теоријском смислу, научни циљ се заснива на анализи различитих теорија о утицају глобализације на развој савременог економског окружења у коме економски субјект - предузеће или банка, мора пронаћи своје место.

У емпиријском смислу, научни рад се заснива пре свега на студијама које су спровеле значајне светске организације, којима се доказује невероватна повезаност тржишта и сагласно еволуција у методима реаговања на потресе које носи финансијска криза. Такође, кандидаткиња је користила основне статистичке мере (као што су аритметичка средина, медијана, стандардна девизација и Пирсонов коефицијент корелације) коришћењем *SPPS 20* како би утврдила односе између маркоекономских показатеља развијености земље (*GNIpc*), прилива страних директних инвестиција (*SDI*), коришћења савремених производа електронског пословања (број корисника интернета) и атрактивности саме земље за обављање посла према оцини Светске банке (*rank "Ease of Doing Business"*). То је даље искоришћено за сагледавање утицаја светске економске кризе на обим спољнотрговинске размене и коришћење производа за финансирање међународне трговине. И на крају, кандидаткиња је истраживање допунила практичним примером сагледавања ефекта коришћења производа за финансирање трговине (факторинга) на успешност пословања предузећа, односно на билансне показатеље (пословне перформансе).

Са аспекта *друштвеног циља*, истраживање је:

- Приказало прерасподелу ресурса кроз глобалну економију и њен утицај на економски и социјални амбијент замаља са посебним освртом на земље посткомунизма (ЦЕЕ);
- Приказало утицај финансијске кризе на токове међународне размене од које мале отворене економије зависе и дефинише њихову позицију у измењеном свету;
- Дефинисало тренутну позицију земаља источне и централне Европе са посебним освртом на Србију и предвидело будућа дешавања уважавајући глобалне геополитичке промене;
- Пружило подршку референтним институцијама и регулаторним телима у земљама ЦЕЕ и посебно у Србији, у процесу проналажења адекватних решења у циљу бољег позицирања земље.

3. Основне хипотезе истраживања

Сходно предмету и постављеним циљевима докторске дисертације истраживање се базирало на следећим релевантним хипотезама:

Генерална хипотеза:

- Измењени економски односи доводе до измене понашања економских субјеката и у крајњој линији доводе до промене правног окружења, промене функција управљања и креативног прилагођавања новој стварности, што се може видети кроз однос страних директних инвестиција и побољшање степена економских слобода.

Ова основна хипотеза је операционализована кроз посебне хипотезе:

- Глобализација доводи до измене макроекономског окружења, јер глобална компанија тежи да свуда има исте услове пословања.

Индикатори: распрострањеност међународних организација као што је *United States Agency for International Development (USAID)*, степен регионалних интеграција;

- Трансформација макроекономског окружења, утиче на трансформацију функција у предузећу и захтевима за новим производима за финансирање трговине.

Индикатори: корелација између власничке и управљачке функције, нови производи за финансирање трговине.

- Производи за финансирање трговине су производи са најмањим степеном конверзије у потенцијлни губитак и као такви су најмање ризични.

Индикатори: статистичка анализа трговинског регистра Међународне трговинске коморе у Паризу.

4. Методи истраживања

На основу сложености предмета, постављеног циља и хипотеза у раду, одабране су одговарајуће научне методе.

Узимајући у обзир специфичност предмета истраживања, а у циљу задовољења основних методолошких захтева (објективност, поузданост, општост и систематичност) у истраживању су коришћене следеће научне методе:

- Основне методе: метод анализе и синтезе, метода дескрипције и метода компарације;
- Општенаучне методе: историјско компаративна метода, статистичка метода, хипотетичко-дедуктивна метода;
- Посебне научне методе: метода структурализације, дијалектички метод.

У раду су коришћене базе података Међународне трговинске коморе у Паризу – *Trade Finance Registrar, Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)*, Привредне коморе Београда и Статистичког завода Србије.

5. Садржај дисертације

Полазећи од дефинисаног циља и основних хипотеза, докторска дисертација подељена је у шест поглавља са уводним, закључним разматрањима, литературом и прилозима.

У првом делу, **Глобализација – појам, историјски развој и последице** (стр. 17-49), фокус је на откривању појаве и значаја глобализације за савремено друштво, како појединачне земље теко и целе савремене светске заједнице. Такође, се кандидаткиња суочила са последицама неконтролисане глобализације на међународну трговину, која представља један од најмоћнијих трансмисионих канала криза.

Други део, **Улога предузећа и модели управљања обртним капиталом** (стр.50-86), имао је задатак да покаже да је глобализација променила улоге у предузећу и да се фокус управљања све више помера у корист управљања обртним капиталом и проналажења начина концентрације ликвидном готовином.

Трећи део, **Производи за финансирање трговине у служби обртног капитала** (стр. 87-118), имао је за циљ да представи ове производе и њихову незаобилазну улогу у савременом пословању. Кроз компаративну анализу карактера појединих производа кандидаткиња се бавила управљањем различитим пословним ризицима, са посебним освртом на ризик земље, који је један од најзначајних ризика у међународној трговини. Сходно томе указала је да је објављени рејтинг ризика конкретне земље под утицајем објективности надлежног аналитичара.

У четвртном делу, **Нова банкарска регулација - нова правила игре** (стр. 119-143), истакли су се изузетни напори међународне заједнице да потврди карактер производа за финансирање трговине, у смислу њихове резистентности на могуће губитке у међународној заједници у времену финансијске кризе.

Пети део, **Нови облици финансирања трговине** (стр. 166-175), представио је нове облике финансирања трговине, њихову употребу и доминацију у савременим условима пословања. Такође, овде се кандидаткиња осврнула на употребу поменутих производа у Србији и земљама у окружењу на примеру факторинга.

У завршном делу (стр. 176-180) су сумирани резултати истраживања која дају слику где се тренутно Република Србија налази у ЦЕЕ региону. Такође је детаљно презентована литература која је коришћена у раду.

6. Остварени резултати и допринос истраживања

У складу са наведеним циљем и предметом истраживања, ова дисертација је кандидаткињи омогућила да концептуално обухвати место и улогу међународне трговине и производа за финансирање исте у условима глобалне финансијске кризе.

Основни научни допринос ове докторске дисертације огледа се у доказивању постављених хипотеза. Кандидаткиња их је и сама посебно проверила и потврдила у току израде дисертације. У исто време, овај рад представља и добру основу за примену у пракси, у реалном и финансијском сектору, у области реализације и финансирања међународне трговине.

Научни допринос истраживања посебно је наглашен:

- свеобухватним и систематизованим приказом резултата досадашњих истраживања о карактеру и обиму производа за финансирање међународне трговине;
- утврђивањем везе између макроекономских показатеља развијености земље, прилива страних директних инвестиција и атрактивности саме земље за обављање посла према оцени Светске банке.
- у спроведеној анализи последица глобализације у условима финансијске кризе и улози међународне трговине у истим, са посебним освртом на земље ЦЕЕ и посебно Републике Србије.
- утврђивањем ефеката коришћења производа међународне трговине (факторинга) на пословне перформансе конкретног предузећа.

Мало је литературе која се на свеобухватан начин бави овом темом, а посебно улогом и значајем појединих производа за финансирање трговине, на нивоу вишем од обичног практикума. Посебно је изражен недостатак литературе која говори о овој теми са акцентом на Републику Србији и земље региона. Тежња аутора је да овим радом допринесе да се бар делимично овај недостатак надомести.

Друштвени допринос дисертације се огледа у могућности примене конкретних резултата истраживања, како у даљим истраживањима, тако и у примени ових производа у свакодневном пословању.

Кандидаткиња је у дисертацији користила изузетно богату, садржајну, адекватну и савремену литературу. Методолошка подлога дисертације је, такође, разноврсна тако да је кандидату омогућила уочавање и интерпретирање кључних проблема у вези са анализираном темом. Због тога је дисертација и информативна, што додатно повећава њену употребљивост и за даља научна истраживања у овој области и за праксу пословања свих учесника у међународној трговини.

7. Мишљење Комисије о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидаткиње Златије Јеленковић је урађена према раније одобреној пријави. У потпуности је остварен план истраживања, који је кандидаткиња поставила, применом постојећих научних и стручних знања из предметне области. Дисертација је самосталан научно-истраживачки рад кандидаткиње. Показана је веома изражена способност за оригинални приступ у анализи посматраних појава које су предмет дисертације.

Структура рада је веома добро постављена и омогућила је кандидаткињи да оствари истраживачке намере. Кандидаткиња је веома квалитетно успела да докаже основне хипотезе од којих се пошло у раду, као и да пружи релевантне одговоре на постављене циљеве рада, што је један од главних доприноса науци поред истраживачког дела рада. У значајној мери је заступљен критички приступ, а коришћена методологија обезбедила је уочавање и анализу савремених тенденција у области економије и међународне трговине, посебно производа за финансирање трговине у условима глобалне кризе.

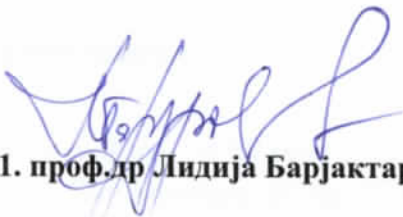
Дисертација је први свеобухватни научни рад из области међународне трговине и производа за финансирање исте у Републици Србији и представља специфичан допринос проучавању ове области и у међународним размерама. Као таква, требало би да има изузетан утицај на обогаћивање истраживања и укупне литературе из ове области у нашој земљи као и на доношење конкретних мера у области регулусања свих битних питања везаних за даље поспешивање раста обима међународне трговине.

Полазећи од напред наведеног, предлажемо Већу Департмана за последипломске студије и међународну сарадњу и Сенату Универзитета Сингидунум да прихвати докторску дисертацију кандидаткиње **Златије Јеленковић** под насловом „**Међународна трговина и производи за финансирање трговине: изазови у условима глобализације и финансијске кризе**“ и одобри њену јавну одбрану.

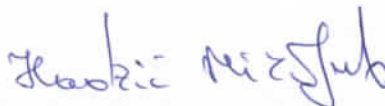
У Београду,

Чланови Комисије:

21.06.2016.

1. проф.др Лидија Барјактаровић,

2. проф.др Мирољуб Хацић,

3. проф.др Снежана Поповчић - Аврић,